

NORSUN JÄLKIÄ RANNIKKOSEUDULLA

Nouseva Rannikkoseutu ry

Vuosiraportti 2023

LEADER

**Nouseva
Rannikkoseutu**

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisällys

1. YHTEENVETO TOIMINNASTA JA STRATEGIAN TILANTEESTA	3
2. STRATEGIAN TOTEUTTAMINEN	4
2.1. Strategian toteumatilanne ja rahoitetut hankkeet	4
2.2. Esimerkkejä hyvistä hankkeista	6
2.3. Muu toiminta	7
3. LEADER-RYHMÄ ALUEENSA KEHITTÄJÄNÄ	12
3.1. Leader-ryhmän oma toiminta ja verkostot	12
3.2. Yhdistys ja sen resurssit	16
3.3. Toimintaympäristö ja tulevaisuus	17
Liite 1. Norsun strategian 2023-2027 toteutumista arvioiva mittaristo	18
Liite 2. Norsun kehittämissuunnitelman 2014-2022 toteutumista arvioiva mittaristo	20
Liite 3. Nouseva Rannikkoseutu ry:n hallituksen jäsenet ja varajäsenet vuonna 2023	21

Sitaatit asiakaskyselyistä

**Nouseva
Rannikkoseutu**

**Euroopan unionin
osarahoittama**

1. YHTEENVETO TOIMINNASTA JA STRATEGIAN TILANTEESTA

Vuoden 2023 aikana alkoi uuden strategian, Norsun jälkiä rannikkoseudulla, toteuttaminen. Maaseuturahoituksen tukihaut avautuivat kesäkuussa ja hakemuksia tuli vuoden loppuun mennessä kolmisenkymmentä. Yritystukiin tuli mukaan paljon uusia tukimuotoja käynnistämisen- ja kehittämistukien myötä. Yritysten investointituki säilyi ennallaan prosenttiperusteisena tukena (30 tai 40 %), mutta investointien kustannusarvio rajattiin 100.000 euroon. Uutena tukimuotona tuli mukaan maaseudun yritysten energiainvestoinnit, joissa tuki on 30 %. Eri tukimuodot kiinnostivat yrityksiä tasaisesti, mutta investointitukihakemuksia tuli normaalia vähemmän. Hankepuolella puolestaan yleishyödyllisiin investointeihin tuli paljon hakemuksia, koska toimijat olivat odottaneet haun avautumista pitkään ja investointien aloittamisella oli jo kiire.

Rahoituksen osalta on huomioitava, että koska nykyiset yritystukimuodot ovat euromääräisesti aikaisempaa pienempiä, painottuu rahoitus jatkossa euromääräisesti yhä enemmän hanketukiin. Esimerkiksi vuonna 2023 hallituksen puoltamista rahoituksista yli puolet meni kappalemääräisesti yritystukiin, mutta euroista yritystukiin meni vain 10 %. Tämä tulee vaikuttamaan merkittävästi yksityisen rahoituksen kertymiseen – etenkin kun uudet yritystukimuodot eivät kerrytä laskennallisesti yksityistä rahoitusta lainkaan.

Strategian painopisteistä Uudistuva kotiseutu aloitti vahvasti 75 % osuudella. Osallistuvat nuoret painopisteen mukaista rahoitusta oli 15 % ja Palveleva yrittäjyys teemaista rahoitusta 8 % ja Kehittyvä matkailu aloitti todella maltillisesti 2 % osuudella. Tätä selittää hyvin pitkälti se, että yhdistystoimijoilla oli patoutunutta rahoitustarvetta, joka ohjautui suurimmalta osin Uudistuvaan kotiseutuun. Pitkälle meneviä johtopäätöksiä ei kannata tehdä ensimmäisen puoli-voitiskauden rahoituksista ja tilanne tulee tasoittumaan kohti tavoitteita vuoden 2024 aikana.

Vuoden 2023 keskeisimpiä toimia oli kevään tiedotuskiertue uuden ohjelmakauden mahdollisuuksista sekä uusien säästöjen käytännön haltuun ottaminen haun kesällä avauduttua. Kävimme paljon tulkintakeskusteluja maakunnan Leader-ryhmien ja ELY-keskuksen kesken. Omien strategisten hankkeiden osalta saimme valmiiksi maakunnallisen Vaikutavuus esiin hankkeen ja sen tuottaman vaikuttavuusmallin erilaisine työmenetelmineen. Nuorten jälki hanke toimi koko vuoden nuorten vaikuttamismahdollisuuksien parantamisen eteen ja oli vahvassa roolissa myös valtakunnallisen Nuorisoleader tapaamisen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Saimme myös valmiiksi Jaksamisen jäljillä esiselvityshankkeen ja aloitimme yhdistystoimijoiden jaksamisen lisäämiseen tähtäävän jatkohankkeen suunnittelun. Kv-koordinaattori toiminta jatkui vilkkaana ja vuoden aikana Norsun alueella oli kolme vapaaehtoista ympäri Eurooppaa kahdessa eri hankkeessa. Lisäksi lähetimme ensimmäisen suomalaisen nuoren ulkomaille vapaaehtoisjaksolle. Vuoden aikana oli käynnissä myös kuusi muuta kansainvälistä liikkuvuus- ja kehittämishanketta.

2. STRATEGIAN TOTEUTTAMINEN

2.1. Strategian toteumatilanne ja rahoitetut hankkeet

Nouseva Rannikkoseutu ry:n (Norsun) strategian Norsun jälkiä Rannikkoseudulla painopisteet ovat Uudistuva kotiseutu, Kehittyvä matkailu, Palveleva yrittäjyys ja Osallistuvat Nuoret. Jokaisella painopisteellä on omat kehittämistavoitteet, joita toteutamme yhdistyksen oman toiminnan lisäksi myöntämällä tukea erilaisiin hankkeisiin. Strategian läpileikkaavat teemat ovat Vihreä kehitys, Kumppanuus, Kansainvälisyys ja Kokeilut. Läpileikkaavia teemoja toivomme mahdollisimman monen hankkeen toteuttavan ja niihin panostamme myös omassa toiminnassamme. Toimimme seitsemän kunnan alueella (Hailuoto, Liminka, Lumijoki, Pyhäjoki, Raahe, Siikajoki ja Tyrnävä).

Uudistuva kotiseutu painopisteen tavoitteena ovat kestävämmät yhteisöt, toimivammat lähipalvelut ja kulttuurisesti vetovoimaisempi alue. Patoutuneen yhdistystoimijoiden rahoituskysynnän vuoksi tähän painopisteeseen kohdistui 75 % ohjelmakauden ensimmäisen vuoden rahoituksesta. Tämä on reilusti yli tavoitteen, mutta tilanne tulee tasoittumaan vuoden 2024 aikana. Yhdistysten hankkeet ovat olleet pitkään suunnitteilla, joten siinä mielessä heti rahoitushakujen alkuun kohdistuva kysyntä ei ollut yllätys. Pääosa hankkeista on investointeja, eikä niitä ole voitu aloittaa ja rahoittaa muutoin ennen hakujen avautumista, vaikka tarve on ollut pitkään tiedossa. Tämä kuvastaa sitä, että yhdistysten investoinneille ei useinkaan ole muita rahoitusvaihtoehtoja kuin maaseuturahoitus.

Kehittyvä matkailu painopisteen tavoitteina ovat vetovoimaisempi tarjonta, verkostomainen toiminta ja vastuullisemmat arvot. Matkailun osalta lähdettiin liikkeelle hitaasti, koska rahoitusosuus oli vain 2 % eli reilusti alle tavoitteen. Emme ole kuitenkaan tässä vaiheessa huolissamme, koska tiedossa on, että matkailuun liittyviä hankkeita on valmistelussa ja ne konkretisoituvat tulevan vuoden aikana. Matkailua voidaan myös rahoittaa muiden rahastojen kautta, joten siellä kysyntä ei ollut maaseuturahoituksen katkon aikana päässyt patoutumaan yhtä merkittävästi kuin yhdistyspuolella.

Palveleva yrittäjyys painopisteen tavoitteina ovat yritystoiminnan kasvu, yrittäjien välisen yhteistyön lisääntyminen ja bio- ja kiertotalouden vahvistaminen. Tämäkin painopiste käynnistyi euroina mitattuna hitaana 8 %:n osuudella, joskin kappalemääräisesti yritystukia oli enemmän kuin hanketukia. Kokonaisuuden kannalta olemme saattaneet yliarvioida yritysten euromääräisen tuen määrän tukivälineiden pienennettyä merkittävästi. Tavoitteen toteutuminen vaatii yrityksiltä isohkoja investointeja, joita tämänhetkinen maailmantilanne ja taantuma eivät kannusta tekemään.

Osallistuvat nuoret painopisteen tavoitteina ovat nuorten osallistumisen vahvistaminen, nuorten työllistymisen ja yrittäjyyden lisääminen sekä kansainvälisemmät nuoret. Painopiste toteutui 2023 aikana tasan tavoitteen mukaisesti 15 %:n osuudella. Tällä hetkellä toteutus on painottunut maaseuturahoituksen osalta nuorten harrastustoimintaa tukeviin investointeihin. Kv-toiminnalla on edistetty nuorten kansainvälistymistä mm. nuorisovaihtojen kautta. Nuorisoleader rahoitus puolestaan vastaa osin nuorten yrittäjyyden lisäämisestä.

Strategian painopisteiden osuus rahoituksesta 2023 (suluisissa tavoitte 23-27)

- ✓ Uudistuva kotiseutu 75 % (45 %)
- ✓ Kehittyvä matkailu 2 % (20 %)
- ✓ Palveleva yrittäjyys 8 % (20 %)
- ✓ Osallistuvat nuoret 15 % (15 %)

Läpileikkaavista teemoista Vihreä kehitys on strategiamme kannalta tärkein. Maaseuturahoituksen tavoitteena on painottua entistä enemmän ympäristö- ja ilmastotavoitteita tukeviin hankkeisiin. Teemaan liittyen kehitämme myös jatkuvasti omaa Vihreä Norsu toimintamalliamme. Tällä hetkellä tärkein kumppanimme teeman toteuttamisessa on Maaseudun Sivistysliitto ja heille rahoitetut aktivointihankkeet. Saimme vuoden aikana liikkeelle ensimmäisen vesienkunnostushankkeen sekä kaksi uusiutuviin energiamuotoihin kohdistuvaa investointia. Näiden myötä teemaa toteuttavat tavoitteet ovat hyvässä vauhdissa.

Muita läpileikkaavia teemoja ovat Kumppanuus, Kansainvälisyys ja Kokeilut. Kumppanuuden osalta ei vielä olla tavoitteissa, vaikka kovasti kannustamme toimijoita tekemään yhteistyötä enemmän. Usein koetaan helpommaksi ja nopeammaksi tavaksi edetä kehittämisessä itsenäisesti, vaikka uudet kumppanuudet voisivat tuoda isompaa hyötyä pitkällä tähtäimellä. Kansainvälisyyttä toteuttaa maaseuturahoituksen hankkeista aika harva. Teemaa toteutetaankin pääosin muilla rahastoilla ja Norsun omalla kv-koordinaattoritoiminnalla. Kv-työllä ei ole vielä kovin pitkät perinteet (2018 alkaen), mutta teemassa tehdään jatkuvasti uusia avauksia ja Norsu on haluttu kv- kumppani. Kokeiluja rahoitetuissa

hankkeissa on suunnitteilla tavoitteen mukaisesti – joskin välillä toimien jaottelu kokeiluihin ja tavanomaisempiin nettelyihin on hankalaa ja vaihtelevaa näkökulmasta riippuen.

Liitteessä 1 on esitetty tarkemmin strategiassa 2023-2027 määritellyt mittarit painopisteittäin. Laadullisina mittareina tällä ohjelmakaudella tavoitellaan yhdistystoimijoiden jaksamisen vahvistumista. Tätä tavoitetta tullaan toteuttamaan Jaksamisen jäljillä hankkeella, jonka suunnittelu aloitettiin vuoden 2023 aikana esiselvityksestä saatujen tulosten pohjalta. Yritystukien osalta tavoittelemme sitä, että kauttamme saatu rahoitus lisää yrittäjien motivaatiota. Aikaisempien asiakaskyselyjen perusteella 95 % yrittäjistä kokee, että tuki lisäsi motivaatiota yrittäjänä toimimiseen. Oman toiminnan osalta laadullisena mittarina toimii uudenlaisen toiminnan kehittäminen. Vuoden 2023 aikana olemme suunnitelleet uusia avauksia aiemmin mainitun yhdistystoimijoiden jaksamisen lisäämiseen sekä lähteneet mukaan kumppaniksi 2024 puolella haettavaan Horisontti-hankkeeseen.

Hanke- ja yritystuet

Yritystukiin tuli mukaan paljon uusia tukimuotoja - yrityskokeilu 2 500 e, käynnistystuet sekä osa- että päätoimisille yrittäjille 5 000 e ja 7 500 e, omistajanvaihdostuki 2 500 e ja 5 000 e, maatalouden kokeilutuki 2 500 e, 5 000 e ja 7 500 e sekä kehittämisen puolelle 3 000 euron varsinainen kehittämistuki. Kehittämistuissa mukana on myös 1 000 e ja 2 000 e tuet, mutta näiden osalta hallitus päätti, että niitä myönnetään vain poikkeustapauksissa. Alueella on hyvin toimivat yritysneuvontapalvelut, joilla näiden tukien tarve voidaan korvata. Hankepuolella tukimuodot säilyivät lähes ennallaan. Uutena mukaan tuli alle 8 000 euron pienhankkeet, älykäs kylä hankkeet sekä valmisteluraha.

Vuoden 2023 rahoituskehys oli 467 000 e. Puolsimme rahoitusta lisäksi jo vuoden 2024 kehuksesta 54 000 e. Yksityistä rahoitusta on kertynyt rahoitetuista hankkeista 26 % eli alle tavoitellun 35 %:n, mikä olikin odotettavissa yritystukiin tulleiden muutosten vuoksi.

Vuonna 2023 vireille tuli 31 uutta hakemusta, joista rahoitimme 22 hanketta (**taulukko 1**). Uusia toimijoita olemme saaneet hyvin mukaan hanketoteuttajiksi. Rahoituksen saaneista uusia toimijoita oli vuoden aikana 86 %, mikä on todella hyvä merkki toimivasta aktivointityöstä ja Leader-ryhmän tunnettuudesta.

Vuonna 2023 hallituksen puoltamista maaseuturahoituksen tuista kappalemääräisesti 55 % oli yritystukia ja 45 % hanketukia. Euromääräisesti mitattuna julkisesta tuesta noin 10 % meni yritystukiin ja 90 % hanketukiin. 2023 puolletuista yritystuista oli käynnistystukia 5 kpl, investointeja 4 kpl ja kehittämistukia 3 kpl. Hanketuista investointeja oli 8 kpl ja kehittämishankkeita 2 kpl. ELY-keskus pääsi loppuvuodesta tekemään päätöksiä yritystukiin, joiden osalta kahdeksan yritystukea sai 2023 puolella ELYn rahoituspäätöksen. Hankepuolen päätöksenteko käynnistyy ELYssä vasta vuoden 2024 puolella.

Taulukko 1. Vuonna 2023 saapuneet hakemukset ja hallituksen puoltamat tuet Norsun strategian painopisteiden mukaisesti.

	Uudistuva kotiseutu	Kehittyvä matkailu	Palveleva yrittäjyys	Osallistuvat nuoret	Yhteensä
Uusia hakemuksia	12	3	15	1	31
Myönteinen päätös joista - yritystukia	9	3	9	1	22
- hanketukia	0	3	9	0	12
Myönnetty tuki euroina	390 913,35	12 399,30	40 060,73	78 109,60	521 482,98
ja prosentteina	75,0 %	2,3 %	7,7 %	15,0 %	100 %

Vuosien 2023-2027 strategian lisäksi käynnissä on edelleen vuoden 2024 loppuun saakka myös edellisen vuosien 2014-2022 strategian, Juureva Rannikko – elinvoimaa paikallisuudesta, toteutus. Aikaisemman strategian painopisteet olivat Hyvä elämä, Elinvoima, Ympäristö sekä Nuoret ja läpäisyperiaatteet olivat Verkostomainen toiminta, Luova ja kokeileva

Myönnetty maaseuturahoitusta 521 000 euroa

- ✓ Yritystukia 12 kpl
 - ✓ Yleishyödyllisiä hankkeita 10 kpl
- Yritys Leader hankkeita 33 kpl, 21 000 euroa
 Nuorisoleader hankkeita 24 kpl, 5 913 euroa
 Yhteisö Leader hankkeita 29 kpl, 13 252 euroa

sekä Pohjoinen ulottuvuus. 2014-2022 Rahoitettujen hanke ja yritystukien ansiosta alueelle on syntynyt 22 uutta yritystä, 98 uutta työpaikkaa, 197 uutta palvelua ja 130 rakennettua/kunnostettua rakennelmaa. Talkootunteja tehtiin 43.037, nuorten toteuttamia hankkeita oli 169 kpl (mukana myös Nuoriso Leader hankkeet) ja kv-hankkeita 13 kpl. Rahoitusta myönnettiin yhteensä 5,5 milj. euroa. Yleishyödyllisiä hankkeita oli 97 kpl ja yritystukia 111 kpl. Yritystukea saaneista aloittavia yrityksiä on ollut noin 23 %. **Liitteessä 2 on esitetty tarkemmin strategiassa 2014-2022 määritellyt mittarit painopisteittäin.**

2.2. Esimerkkejä hyvistä hankkeista

2-4 vuotta aiemmin rahoitettu hanke tai yritys, jonka vaikutukset ovat edelleen nähtävissä

Temmeksen Kyläyhdistys ry / Väinölän ikkunoiden ja ovien kunnostus ja sisäkaton laitto ja Väinölän sähköistämisen-, LVI- ja koneistamishanke

Temmeksen kyläyhdistyksen toiminta on ollut pitkäjänteistä palveluiden kehittämistä. Yhdistys sai 2013 lahjoituksena kulttuurihistoriallisen Väinölän. Tästä alkoi työ, jossa rakennus tehtiin lähes uusiksi. Leader-ryhmän myöntämällä kahdella hanketuella viimeisteltiin rakennus käyttökuntoon. Vuodesta 2020 lähtien Väinölä on toiminut yhteisöllisenä tilana, joka tarjoaa puitteet tapahtumille ja kokouksille. Tilaa käyttävät kylän asukkaat ja yhdistykset sekä kauempaa tulevat vieraat. Yhteisöllisen tilan kunnostamisella on ollut kumulatiivisia vaikutuksia ympäristöön. Väinölästä on muotoutumassa eri palveluiden solmukohta, kun urheilukenttä on kunnostettu ja on tehty matkaparkki. Alueen kehittämisen jatkuu pumpruck-radan rakentamisella kylän nuorille. Väinölä toimisi myös suunnitellun kylien välisen reitistön taukopaikkana.

Vuoden aikana rahoitettu innovatiivinen hanke/yritys

Primitiivireaktio / Primitiivireaktion toiminnan käynnistäminen

Primitiivireaktio tarjoaa ReWild Physio nimen alla Suomessa täysin uudenlaista ihmisen lajinomaisen liikkumisen ymmärtämiseen pohjaavaa hyvinvointipalvelua. Vahvana teemana on ennaltaehkäistä ja korjata länsimaisesta elämäntavasta johtuvia tuki- ja liikuntaelämisen ongelmia. Yrittäjä hyödyntää konseptissa fysioterapeutin, kivikauden elämän asiantuntijuuden ja natural movement kokemusasiantuntijuuden osaamistaan. Yrityksen pääasiallisena tuotteena ovat aiheeseen liittyvät koulutukset ja työpajat. Käynnistystuen päämääränä on edistää yrityksen ja sen palvelujen tunnettavuutta sekä kasvattaa yrittäjän osaamista yritystoimintaan sekä oman alan asiantuntijuuteen liittyen. Käynnistystuki toteuttaa Norsun strategian painopistettä Palveleva yrittäjyys ja sen yritystoiminnan kasvun tavoitetta. Rewild Physion kaltaista palvelua ei Suomessa toistaiseksi ole eli kyseessä on täysin uusi palvelu.

Vuoden aikana rahoitettu paikallisten yhteisöjen toimintaa ja viihtyvyyttä edistävästä hanke

Kauppakeskus Raahe ry / Raahen keskustan kehittämishanke

Raahen kaupungin keskusta on jo nyt hiljainen ja suuria muutoksia palveluiden tarjontaan on tulossa. Hankkeen keskeinen tarkoitus on elvyttää ja lisätä liikekeskustan alueen viihtyisyyttä ja elinvoimaa täydentämällä Raahen keskustassa sijaitsevan Härkätorin puiston nykyistä tapahtumatarjontaa. Uusia tapahtumia tuotetaan neljä. Kauppakeskus Raahen tapahtumatuotanto tuplaantuu ja siitä saadaan ympärivuotista. Lisäksi tapahtumamanaaliin kirjataan jo olemassa olevien tapahtumien vastuut ja tehtävät, jotta tapahtumia on helpompi järjestää jatkossa. Hanke toteuttaa Norsun strategian painopistettä Uudistuva kotiseutu ja sen kestävämpien yhteisöjen tavoitetta. Hanke tukee myös Kehittyvä matkailu painopistettä ja sen vetovoimaisemman tarjonnan tavoitetta. Lisäksi läpileikkaavista teemoista edistetään kumppanuutta ja kokeiluja. Hankkeeseen ei ole vielä ELY-keskuksen rahoituspäätöstä.

Vuoden aikana rahoitettu alueen elinkeinoja ja yrittäjyyttä vahvistanut hanke/yritys

Satu Isohätälä / Lissun Loiske

Huhtikuussa 2023 perustettu yritys tarjoaa monipuolisesti palveluita vedenalaisiin töihin. Investointien jälkeen yritys voi tarjota palveluita myös paikkoihin, joihin on vaikeuksia päästä normaalein sukellusvarustein tai kohteisiin, joissa yrityksellä tulee olla varustus täysin omavaraiseen ja itsenäiseen työskentelyyn. Asiakkaita ovat mm. siltarakentaminen, laituri- ja muita vedenalaisia rakenteita valmistavat ja asentavat yritykset sekä laivateollisuuden toimijat.

Investointituki sukellusvälineistöön toteuttaa Norsun strategian painopistettä Palveleva yrittäjyys ja sen yritystoiminnan kasvun tavoitetta. Oulun seudulla kehitetään jatkuvasti vesistöjen ympärillä olevaa infraa. Lähellä on useita satamia ja teollisuutta, jossa sukellustöiden tekijöitä tarvitaan. Alueella on kuitenkin vain vähän sukelluspalveluita tarjoavia yrityksiä, joten sukelluspalvelut on ostettu pääosin Etelä-Suomen yrityksiltä.

Vuoden aikana rahoitettu ympäristö- ja ilmastohanke

Pyhäjoen Vesistö ry / Lumijärven ruoppaus ja maisemointi

Hankkeessa rakennetaan kalaportaat ja ruopataan ojansuuta. Hanke toteuttaa Norsun strategian painopistettä Uudistuva kotiseutu ja läpileikkaavaa Vihreä kehitys teemaa. Koskimaiset kalaportaat helpottavat kalojen pääsyä Lumijärveen. Ruoppauksella parannetaan veden virtaamista ja hapettumista sekä poistetaan rehevöitymisestä johtuvaa kasvustoa ja kiintoainetta. Hanke parantaa Lumijärven vedenlaatua sekä eliöstön ja lintujen elinympäristöä. Hankkeella on vaikutusta myös alueen virkistyskäytön lisääntymiseen kalastusmahdollisuuksien parantuessa. Alueella on jo aktiivisessa käytössä oleva luontopolku, lintutorni ja laavu. Hankekumppanina toimivan Alpuan kalavesien osakaskunnan tavoitteena on lisätä asukkaiden tietoisuutta luonnosta. Kalaportaita voidaan käyttää mallina luonnonmukaisesta kalaportaiden rakentamisesta. Hanke on saanut osarahoitusta Lapin ELY-keskukselta.

2.3. Muu toiminta

Norsun omat strategiset hankkeet

Strategian tavoitteiden saavuttamiseksi toteutamme sekä yhdistyksen omasta kehyksestä että muista rahastoista rahoitettuja hankkeita. Omilla hankkeilla pyrimme edesauttamaan niiden strategisten tavoitteiden saavuttamista, joihin ei ole pystytty vastaamaan riittävästi muille myönnettyjen yritys- ja hanketukien avulla. Norsu koetaan kuntarajat ylittävissä kehittämis- ja aktivointihankkeissa neutraaliksi ja eri alueet tasapuolisesti huomioon ottavaksi toimijaksi.

Strategiset hankkeet omasta kehyksestä

Nuorten jälki

Käynnistimme Nuorten jälki -hankkeen elokuussa 2022 nuorisoaktivaattorin palkkaamisella. Hanke tulee päätökseen vuoden 2024 syyskuussa. Hankkeessa tuemme nuorten vaikutusmahdollisuuksia ja nuorten osallisuutta. Uusia toimintamalleja kehittämällä pyrimme turvaamaan nuorten kiinnittymisen alueelle ja herättämään halun osallistua seudun kehittämiseen. Hankkeen tavoitteina on myös olemassa olevan nuorisotyöryhmän kehittäminen, paikallisten nuorisotyöntekijöiden työn tukeminen, kansainvälistymismahdollisuuksien edistäminen sekä nuorille suunnatun viestinnän aktivointi.

Vuonna 2023 hankkeessa toteutettiin erilaisia toimintoja, joilla pyrittiin vahvistamaan nuorten osallisuutta alueella. Yhteistyötä tehtiin muiden hankkeiden, oppilaitosten, kuntien nuorisotoimien, kirjastojen ja nuorisovaltuustojen sekä eri yhdistysten kanssa. Alueen eri oppilaitoksissa järjestettiin useita nuorten yrittäjyyttä ja vaikuttamismahdollisuuksia käsitteleviä teematunteja, joihin osallistui peräti 380 nuorta. Kylätaloilla ja nuorisotiloilla järjestettiin nuorten iltoja, joissa nuorten kuuleminen ja vaikuttaminen olivat pääosassa. Vihannin kirjaston kanssa käynnisteltiin ajatusta nuorten vaikuttajaryhmän käynnistämisestä ja Raahen kirjaston demokratia hankkeen kanssa aloitettu pakopeli projekti saatiin päätökseen. Nuorisoaktivaattori vieraili myös alueen nuorisovaltuustoissa ja piti heille työpajoja vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä ja oman toiminnan kehittämisestä.

2023 nuorisoaktivaattori osallistui myös Rieska Leaderin toteuttamaan nuorisotyöntekijöille suunnattuun opintomatkaan Latviaan sekä Pyhäjoen kunnan kanssa yhteistyössä haettuun Erasmus+ nuorisovaihtoon Saksaan. Molemmilla matkoilla teimana oli aktiivinen kansalaisuus sekä nuorten osallisuus ja sen tukeminen kansainvälisessä kehyksessä.

Jaksamisen jäljillä

Toteutimme Jaksamisen jäljillä esiselvityksen vuoden 2023 aikana. Vapaaehtoisten jaksaminen on noussut yhä useammin esille toimijoiden ikääntyessä ja aktiivien määrän vähentyessä. Hankkeessa etsimme yhdessä yhdistystoimijoiden kanssa työkaluja siihen, miten toimijoiden jaksamista voitaisiin vahvistaa ja miten turvata yhdistystoiminnan jatkuvuutta, sillä yhdistykset ovat yksi alueemme keskeinen voimavara tapahtumien, harrastuspaikkojen ja lähipalveluiden tuottajina.

Kuva: Katariina Imporanta

Toteutimme 5 työpajaa ja 5 fokusryhmähaastattelua etänä. Lisäksi järjestimme yhden työpajan kasvokkain tapaamisena. Työpajat fasilitoi Kokoamo Oy. Työpajat olivat avoimia kaikille alueemme vapaaehtoisvoimin toimiville yhdistyksille. Hankkeeseen osallistui 27 ihmistä (38 yhdistystä). Mukana oli laaja kirjo kylä-, harraste- ja soteyhdistyksiä.

Tärkeimpiä tuloksia oli tieto yhdistystoimijoiden luottamuksesta tulevaan. Yhdistykset kokevat murrosvaiheen kuitenkin niin suureksi, että he tarvitsevat tukea uusien toimintamallien kehittämisessä. Tärkeimmiksi kehittämisen alueiksi tunnistettiin yhdistystoiminnan perinteisten käytäntöjen modernisointi, osallistumiskynnyksen madaltaminen, vapaaehtoistoimijoiden hyvinvointi sekä vuorovaikutus- ja viestintätaidot. Vapaaehtoistyön arvostuksen lisääminen ja näkyväksi tekeminen sekä verkostoituminen yhdistysten ja oman kunnan kanssa koettiin tärkeiksi.

Tulosten pohjalta käynnistetään 2024 jatkohanke, jossa yhdistysten kanssa kehitettyjä työkaluja testataan käytännössä.

Strategiset hankkeet muulla rahoituksella

Maaseuturahasto (ELY)

Vaikuttavuus esiin

Pohjois-Pohjanmaalla oli viime ohjelmakaudella maaseuturahaston hankkeita yli 1000 kappaletta - enemmän kuin missään muussa maakunnassa. Hankkeiden vaikuttavuudesta on kuitenkin vähän koottua tietoa. Vaikuttavuus esiin -hankkeessa kehitimme mallin vaikuttavuustiedon keräämiseen, loimme viestintäkampanjoita hankkeiden positiivisista vaikutuksista maakunnan elinvoimaisuuteen ja järjestimme toimialakohtaisia kehittäjätapauksia. Hanke toteutettiin Nou-seva Rannikkoseudun ja Oulun ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Hankkeen toteutusaika on 1.10.2019 - 31.10.2023.

Hankkeessa toteutettiin Maaseuturahaston hankkeiden vaikuttavuuden ja vaikuttavuustiedon keruun tueksi vaikuttavuusmalli, joka muotoiltiin työkalupakin muotoon. Mallissa on erilaisia työkaluja hankkeen eri vaiheisiin suunnittelusta toteutukseen. Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmät ja ELY-keskus tekivät omat vaikuttavuuskarttansa, jotka kuvaavat rahoituskauden mittaista polkua, jossa kuljetaan tekojen ja muutosten kautta kohti tavoitteita. Karttojen pohjalta määriteltiin mittarit ja tiedonkeruusuunnitelma, joiden avulla lähdetään mittaamaan ja analysoimaan rahoituksen vaikuttavuutta rahoituskaudella 2023-27. Leader-ryhmien rahoittamia hankkeita varten toteutettiin vaikuttavuustyökalu, joka auttaa hankkeen toteuttajia kirkastamaan tavoitteita ja mittareita, jotta vaikuttavuus saataisiin tuotua paremmin esille. Lomaketta on tarkoitus käyttää työkaluna hankkeen aloituspalavereissa rahoittajan ja hanketoimijan välillä.

Lisäksi rakennettiin arviointiprosessi ja toimintamalli Pohjois-Pohjanmaan Leadereiden nuorisotyön vaikuttavuuden mittaamiseen paikallisella ja maakunnallisella tasolla.

Hankkeessa yhdistettiin Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien asiakaskyselyt ja muokattiin niistä kolme kyselyä; kysely tukipäätöksen jälkeen sekä hanke- ja yritystutkimuskyselyt hankkeen päättymisen jälkeen. Kyselyjen yhdistäminen mahdollistaa jatkossa yhteismitallisen tiedon keräämisen ja hyödyntämisen maakunnan tasolla. Kyselyiden avulla parannetaan omaa asiakaspalvelua ja kehitetään toimintaa sekä saadaan hyödyllistä tietoa vaikuttavuusviestintään.

Hankkeen aikana julkaistiin kahdeksan vaikuttavuusaiheista videota maaseuturahoituksen vaikutuksista. Videot saavuttivat Facebookissa 134 200 katselukertaa.

Erasmus+ ja ESC-rahoitus / Kv – koordinaattoritoiminta

Vuoden 2023 aikana kansainvälinen toiminta pyöri monella rintamalla: vuoden aikana oli käynnissä yhdeksän eri Erasmus+ ja ESC-ohjelmista rahoitettua hanketta. Osa hankkeista on useampivuotisia, mikä lisää toiminnan jatkuvuutta. Norsun koordinoima Erasmus+ strateginen kumppanuushanke *CultuRE:imagined* –hanke tuli päätökseen keväällä, jolloin hankkeessa järjestettiin viimeinen tapaaminen Hyvärilän nuoriso- ja matkailukeskuksessa niin nuorten ryhmille kuin mukana olleille ohjaajille. Hankkeen tuloksena nuoret pääsivät suunnittelemaan ja toteuttamaan paikallishistoriasta ja kulttuuriperinnöstä kertovia aktiviteetteja Limingassa ja Raahessa. Toisessa kumppanuushankkeessa (*Rural Plus*) järjestettiin vuoden aikana kaksi kansainvälistä tapaamista, joissa suunniteltiin ja toteutettiin hankkeessa tuotettavia info- ja koulutusmateriaaleja maaseudun yrittäjien tueksi. Vuoden aikana toimintaa oli myös neljässä liikkuvuushankkeessa: kahdessa nuorisotyöntekijöiden liikkuvuushankkeessa ja kahdessa nuorisovaihdossa. Liikkuvuushankkeista erityisen onnistuneena voidaan pitää kaikkien aikojen ensimmäistä hailuotolaista nuorisovaihtoa tanskalaiselle Ærøn saarelle kesällä 2023.

ESC-vapaaehtoishankkeiden puolella toteutimme kolme hanketta. Hailuodon kunta vastaanotti kaikkien aikojen ensimmäisen vapaaehtoisen, kun espanjalainen vapaaehtoinen työskenteli Island experience –hankkeessa saarella kesän ajan.

Syksyllä puolestaan Tyrnävän kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi vastaanotti toiset vapaaehtoisensa: kaksi vapaaehtoista (Ranskasta ja Italiasta) työskenteli mm. kunnan nuorisotyössä ja kirjastolla kolmen kuukauden ajan. Norsun alueella toteutettujen hankkeiden lisäksi lähetimme kesällä 2023 ensimmäisen suomalaisen nuoren ulkomaille vapaaehtoisjaksolle: nuori työskentelee vuoden ajan Saksassa toimivassa organisaatiossa, joka aktivoi nuoria roolipelien avulla.

Koronapandemian jälkeen kv-koordinaatiotoiminta on palautunut normaalimmaksi. Vuodelle 2023 ominaista oli, että useamman pitkäkestoisen hankkeen jatkuessa uusia avauksia ei tullut yhtä paljon kuin aiemmin, mutta toisaalta kansainvälinen toiminta vakiintui vahvemmaksi osaksi Norsun toimintaa. Lisäksi Norsu on niin kysytty kumppani, että kaikkiin hankepyyntöihin ei ole enää resurssia lähteä mukaan, vaan toteutettavat kansainväliset hankkeet mietitään oman ja alueen tarpeen mukaan, kuten esimerkiksi alueen nuorisotyöntekijöiden osaamisen tueksi suunniteltu *HAIHEI* –hanke, jolle saimme rahoitusta loppuvuodesta. Kv-koordinaattori osallistui vuoden aikana useisiin niin kansallisiin kuin kansainvälisiin verkostotapaamisiin, joissa kehitetään EU:n nuoriso-ohjelmien toimintaa. Norsu kutsuttiin mukaan myös kansainvälistä nuorisotyötä tukevan SALTON toteuttamaan tutkimukseen nuorten ohjaustyön ja mentoroinnin kehittämiseksi.

Nuoriso, Yhteisö ja Yritys Leader

Käytössämme on vuosittain rahoitusta myös nuorten, yhdistysten ja yritysten pieniin projekteihin (**taulukko 2**). Nuoriso ja Yhteisö Leader tuen määrä on 100-500 euroa ja Yritys Leader tuki on 200-750 euroa. Määräraha tulee alueen kunnilta. Rahoitus on ollut käytössä vuodesta 2010 lähtien yhdistyksille ja nuorille, ja vuonna 2020 sitä laajennettiin koskemaan pieniä yrityksiä. Yhteisö, Nuoriso ja Yritys Leader tuilla on tärkeä sija rahoituspaletissamme maaseuturahoituksen tukien rinnalla. Vaikuttavimmillaan erilaiset tukimuodot mahdollistavat jatkumon, jossa ensimmäinen pieni hanke johtaa seuraavaan isompaan hankkeeseen. Moni yhdistys on hakenut ensin Yhteisö Leader rahoitusta, sitten osallistunut teemahankkeeseen ja lopulta uskallus, osaaminen ja resurssit ovat riittäneet isompaan maaseuturahaston hankkeeseen. Ilahduttavia jatkumoitakin on nähty myös sen osalta, miten nuori hakee ensin Nuoriso Leader rahoitusta 4H tai NY yrityksensä toimintaan, perustaa sitten oman toiminimen ja hakee Yritys Leader rahoitusta sekä suunnittelee myös muiden nuorten yrittäjien työllistämistä alihankintana.

Taulukko 2. Rahoitetut Nuoriso, Yhteisö ja Yritys Leader -hankkeet.

hanketyyppi	hankkeita 2023 kpl	rahoitus 2023 euroa
Nuoriso Leader	24	5 913
Yhteisö Leader	29	13 252,22
Yritys Leader	33	20 891,75
Yhteensä	86	40 056,97

Nuoriso Leader hankkeita rahoitettiin 24 kpl ja ne saivat tukea 5 913 euroa. Suurin osa rahoituksesta oli nuorten yritys-toimintaa tukevia hankkeita, jotka samalla toivat alueelle uusia palveluja. Perinteiset kesäkahvilat ja pihapalveluyritykset olivat tänäkin vuonna suosittuja yritysmuotoja, mutta myös uusia, erilaisia yritysideoita tuettiin. Tällaisia olivat mm. keppihevosityrittäjä sekä drone-yrittäjä, jotka tarjosivat uudenlaisia palveluita kotikuntansa asukkailla. Nuorilta yrittäjiltä saatu palaute on ollut positiivista ja palautteissa on korostunut Nuoriso Leader rahoituksen tärkeys: ilman tukea, yritys-toimintaa ei olisi lähdetty kokeilemaan.

Myös nuorten vapaamuotoisten ryhmien hakumäärät kasvoivat ja tukea haettiin etenkin erilaisten tapahtumien järjestämiseen, mutta myös erilaisiin välinehankintoihin ja kunnostusprojekteihin. Näillä Nuoriso Leader-rahoituksella toteutetuilla vapaamuotoisilla projekteilla on ollut iso vaikutus alueen viihtyvyyteen ja ne ovat lisänneet nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa oman kotiseutunsa nuorille suunnattuun toimintaan. Niiden myötä on rakennettu yhteisöllisyyttä, vahvistettu osaamista, opittu uutta ja lisätty suvaitsevaisuutta.

Vuonna 2023 myönnettiin myös ensimmäisiä Nuoriso Leaderin kehittämistukia, jolloin jo kerran rahoitusta saaneet saattoivat hakea rahoitusta toimintansa kehittämiseen. Tällaisia kehittämishankkeita olivat esimerkiksi yritysten palvelujen laajentamista koskevat hankkeet sekä tapahtuman markkinointia kehittävä hanke.

Norsun nuorisotyöryhmä tekee Nuoriso Leader rahoitusta koskevat päätökset ja ryhmän toiminnassa on 14 nuorta. Ryhmässä on edustaja jokaisesta Norsun alueen kunnasta. Nuoret ovat iältään 14-25-vuotiaita ja he ovat osallistuneet aktiivisesti Nuoriso Leader rahoitusten päätöksiin, Norsun toiminnan kehittämiseen ja sekä maakunnalliseen että valtakunnalliseen Nuoriso Leader toimintaan. Norsun nuorisotyöryhmän nuoria osallistui aktiivisesti vuonna 2023

valtakunnallisten Nuoriso Leader-päivien suunnitteluun ja toteutukseen sekä olivat osallistujina itse päivissä. Valtakunnallisilla päivillä haluttiin vahvistaa Leader-nuorten yhteenkuuluvuutta, mahdollistaa vertaisoppimista sekä kehittää Nuoriso Leader-toimintaa. Nuorisotyöryhmä piti vuoden aikana kolme etäkokousta ja neljä kasvokkain tapaamista. Nuorisotyöryhmästä neljä jäsentä on mukana myös Norsun hallituksessa.

Yhteisö Leader tuensaajista kahdeksan sai tukea ensimmäisen kerran. Rahoituksella on luotu neljä uutta palvelua sekä kunnostettu tai tehty uusia rakennelmia kuudelle kylälle. Nuoriin ja lapsiin kohdistuvia hankkeita oli kahdeksan, joissa neljässä yhdistys työllisti nuoren (kahvila, tanssikerho, rakennusprojekti, muistitiedon digitalisointi). Lähes kaikissa hankkeissa on hankittu yhteiseen käyttöön tulevia koneita, kalusteita tai harrastusvälineitä. Talkoita on pienhankkeissa tehty yli 500 tunnin edestä. Jaksamisen jäljillä hankkeen kokemusten pohjalta Yhteisö Leaderin sääntöjä muutettiin siten, että vuoden 2024 alusta lähtien myös aikuisten ryhmät (ns. neljännen sektorin järjestäytymättömät vapaaehtoiset) voivat hakea tukea asukkaiden itseorganisoimaan toimintaan, joka hyödyttää mahdollisimman laajaa kohderyhmää.

Yritys Leader rahoituksella tuemme yritysten pieniä kehittämistoimia, kuten laitehankintoja, kouluttautumista ja markkinoinnin tehostamista. Vuonna 2023 myönsimme Yritys Leader rahoitusta 33:lle yritykselle, joista kymmenen oli alle vuoden ikäistä yritystä. Tukien avulla saatiin 22 täysin uutta palvelua tai tuotetta alueelle. Vuosittain Yritys Leaderiin on käytettävissä 15 000 euroa. Tukea voivat saada 1-2 henkilöä työllistävät yritykset, mutta myös sivutoimiset yrittäjät ja liiketoimintaa harjoittavat yhdistykset, mikäli toiminnalla on laajempaa paikallista merkitystä.

3. LEADER-RYHMÄ ALUEENSA KEHITTÄJÄNÄ

3.1. Leader-ryhmän oma toiminta ja verkostot

Aktivointi-, viestintä- ja koulutustoimet

Tiedottaminen. Sosiaalisen median rooli on ajankohtaistiedotuksessa ja aktivoinnissa suuri. Nuorten aktivointiin käytetään TikTokia, YouTubea, Snapchatia ja Discordia, muutoin Facebook ja Instagram toimivat pääasiallisina some-kanavina. Sosiaalisessa mediassa Norsulla ja Nuorinorsulla on 1 576 seuraajaa. Nettisivuilla on pysyväisluonteista tietoa ja ohjeistusta ja siellä on kävijöitä vuosittain noin 5 000. Lehtijuttuja yhdistyksestä ja sen rahoittamista hankkeista julkaistiin yli sata.

Aktivointityön ansiosta 2023 maaseuturahoituksen tuen hakijoista 86 % oli uusia hakijoita.

Koulutus- ja aktivointitilaisuudet. Omien strategisten hankkeiden ansiosta itse järjestettyjen tilaisuuksien määrä on suurempi kuin mitä toimintarahalla pystyttäisiin järjestämään. Vuonna 2023 yhdistyksen järjestämiä tilaisuuksia oli 86 ja niihin osallistui 1 270 henkilöä. Rahoitus- ja toimintamahdollisuuksista kerrottiin 59 muiden järjestämässä tilaisuudessa, joihin osallistui 988 henkilöä. Lisäksi asiakkaita neuvottiin kasvokkain, puhelimitse ja sähköpostitse päivittäin. Tilaisuuksia järjestettiin niin etänä kuin kasvokkain.

Keväällä järjestimme erityisesti yhdistystoimijoille suunnattuna uuden ohjelmakauden aktivointitilaisuudet kaikissa alueemme kunnissa. Yritystuista kävimme kertomassa pääasiassa yrityspalvelujen ja yrittäjähdistysten omissa tilaisuuksissa. Lisäksi järjestimme infotilaisuuksia yritysten rahoitusmahdollisuuksista useamman kerran alueen yritysneuvojille. Koska uusia yritystukia on suunnattu myös niille, jotka eivät ole vielä yritystä perustaneet, osallistuimme lisäksi Minus-tako yrittäjäksi ja Kevytyrittäjyys -tilaisuuksiin. Uusista tukimuodoista maatalouden kokeilutukea ei ole vielä kovin aktiivisesti markkinoitu, koska sen käyttömahdollisuuksista on paljon epävarmuutta ja erilaisia tulkintoja.

Leader-laaturyö ja oman toiminnan kehittäminen

Norsun laatukäsikirja on aktiivisessa käytössä ja sitä päivitimme viimeksi vuoden 2022 aikana. Laatukäsikirjan lisäksi yhdistyksellä on henkilöstösuunnitelma, jonka päivitimme myös vuoden 2022 aikana vastaamaan uuden ohjelmakauden 2023-2027 tarpeita. Toiminnan arvioinnissa käytämme Norsun jäljet -toimintamallia, johon kuuluu sekä ulkoisten että sisäisten jälkien monitorointi ja analysointi. Ulkoisia arviointikeinoja on 13 ja sisäisiä 10. Uusimpana toimintamallina olemme lisänneet hankekohtaista vaikuttavuuden mittaamista sekä Vihreä norsu mallin mukaista vaikuttavuustiedon keruuta ympäristö- ja ilmastohankkeista. Tiimityötä tehostaaksemme olemme aloittaneet puolivuositteiset suunnittelupäivät kuukausittaisten norsula-päivien ja viikkopalavereiden lisäksi. Olemme Pohjois-Pohjanmaalla kehittäneet myös Leader-ryhmille yhteiset asiakaskyselyt ja mittaristot, jotta saamme kerättyä maakunnallista vaikuttavuustietoa Leader-

toiminnasta. Osallistuimme aktiivisesti myös valtakunnallisen Leader-vaikuttavuusmallin valmisteluun mm. Sannäsin vaikuttavuusleirille osallistumalla.

Norsun ja ELYn kahdenvälisessä keskustelussa vuoden 2023 kehittämistoimenpiteiksi sovittiin pysyvyydenseurannan aktiivinen jatkaminen, asetusten ja linjausten yhteensovittaminen sekä viestinnän ja tiedottamisen kehittäminen uuden alueviestijän kanssa. ELY:n henkilöstö on osallistunut toisinaan Norsun hallituksen kokouksiin ja se on koettu molemmin puolin hyväksi käytännöksi. Norsun henkilöstön omissa kehittämiskeskusteluissa nostettiin esille uusien toimistotilojen valaistuksen ja akustiikan sekä etätyöpisteiden ergonomian parantaminen. Samalla sovittiin myös polkupyöräedun käyttöönottamisesta ja liikunta-/kulttuuriedun tason nostamisesta.

Vertaisauditoinnin osalta Peräpohjolan Leader kävi toimistollamme vaihtamassa hyviä käytäntöjä tammikuussa 2023 uuden toiminnanjohtajansa kanssa. Oulun Seudun Leaderin kanssa jatkoimme hallitusyhteistyötä toisella yhteisellä opintomatalla, joka suuntautui Etelä-Pohjanmaalle Liiverin ja Aisaparin alueille. Pohjois-Savon Leader-ryhmät kävivät myös vaihtamassa kuulumisia kanssamme loppuvuodesta. Yhteistyötä tehdään paljon muutoinkin eri Leader-ryhmien kanssa esim. kv- ja nuorisosioiden tiimoilta.

Toiminnan onnistumisia ja haasteita

Keväällä 2023 Leader-ryhmät lausuvat asetusluonnoksista ja monia asetuskohtia muutettiin toivottuun suuntaan. Ohjelmakauden 2023-2027 haut avautuivat pääosin kesäkuussa. Pienhankkeiden osalta haku ei vuoden aikana käynnistynyt ja alle 8 000 euron kokoluokan hankkeiden käsittelystä oli ristiriitaisia ohjeita. Asia kuitenkin ratkesi lopulta hyvin eli toistaiseksi alle 8 000 euron hankkeita voi hakea ns. normaali hankkeina. Uudet yritystuet otettiin pääosin hyvin vastaan. Maatalouden kokeilutukiin, energiainvestointeihin ja omistajanvaihdostukiin emme saaneet vielä ensimmäisen puolivuotiskauden aikana hakemuksia.

Isona haasteena yhdistystoimijoilla on ollut se, että rahoituspäätöksen tekeminen Hyrrässä ei ollut vielä mahdollista. Yhdistykset eivät siten voineet hakea ennakkoa eivätkä myöskään saada kuntien väliaikaisrahoitusta, koska sen ehtona useassa kunnassa on virallinen rahoituspäätös. Myös yrittäjien näkökulmasta maksuhakemusten tekeminen pitäisi saada mahdollistettua viivytyksettä. Erityisesti aloittavat yrittäjät ovat kokeneet käynnistystuen maksun yhdessä erässä kaikkien toimien toteuduttua hankalaksi, koska heillä ei ole uusina yrittäjinä isoja alkupääomia, eikä pankkilainaa halutaisi ottaa.

Uusien tukimuotojen osalta neuvontatyötä on vaikeuttanut tulkintojen epämääräisyys. Esimerkiksi maatalouden kokeilutuen osalta tuntuu, että sitä ei pystytä oikein mihinkään järkevään toimintaan myöntämään. Myös se tulkinta, että yritystoiminnan kokeilulla ei voisi perustaa nettisivuja, tuntuu todella omituiselta. Uuden tuotteen tai palvelun kysyntää on nykypäivänä todella vaikea testata ilman digitaalista näkyvyyttä. Onneksi Pohjois-Pohjanmaalla yhteistyö ELY-

keskuksen kanssa toimii ja olemme osin tehneet Ruokaviraston kannasta poikkeavia tulkintoja, jotta tuet saadaan taroituksenmukaisesti käyttöön.

Uuteen toimintarahamalliin liittyy merkittävä riski, koska toimintaraha on sidottu täysin asiakkaille tehtyihin maksuihin. Emme tule siis koskaan saamaan meille myönnettyä toimintarahaa kokonaisuudessaan käyttöömme, koska hankkeita aina alitoteutuu tai peruuntuu merkittävässä määrin toimintaolosuhteiden muuttuessa, eikä näitä rahoja saada palautettua uudelleen alueen käyttöön kuin vähäisiltä osin – etenkin näin lyhyen ohjelmakauden aikana. Tällöin myös omaan aktivointi- ja hallinnointityöhömme saamme suunniteltua vähemmän rahoitusta, vaikka työ näiden hankkeiden eteen on jo osaltamme tehty. Lisäpainetta aiheuttaa hallituksen vaatimat leikkaukset maaseudun kehittämisen varoihin. Voi olla, että jo kertaalleen meille myönnettyä rahoitusta ei saadakaan käyttöön täysimääräisesti.

” Saimme hankkeemme toteutettua, ilman Norsun apua olisi jäänyt tekemättä. Hankkeestamme tuli myös parempi, saimme hyviä lisäideoita. Näin ollen taloudellinen tuki ei ollut ainoa hyöty, jonka saimme Norsulta. Tietenkään ei voi väheksyä hankkeemme vaikutusta tähän mennessä kuntalaisten keskuudessa, liikunnan riemua on riittänyt.”

Tärkeimpiä onnistumisen hetkiä koemme aina silloin, kun pystymme auttamaan asiakkaita selviämään hankebyrokratiasta ja pystymme antamaan heille taloudellisen tuen lisäksi intoa tekemiseen ja uskoa tulevaan. Yksi työssäjaksamisen kannalta oleellisia asioita on nähdä toimijoiden kehittämisinto ja käytännön tulokset. Asiakaslähtöisyys on tärkein tavoitteemme ja sen käytännön toteutumisesta kertonee positiivisesti asiakaspalvelumme saama kouluarvosana 9½. Arvojemme mukaisesti jokainen norsulainen on palveleva neuvoja, asiantunteva innostaja ja rohkea uuden kokeilija.

Nuorisotyöryhmämme on vakiinnuttanut toimintansa osaksi Norsun toimintaa. Ryhmässä on nyt ensimmäistä kertaa edustus jokaisesta Norsun alueen kunnasta. Nuorisotyöryhmän ja Norsun hallituksen välistä yhteistyötä tiivistettiin aloittamalla vuosittaiset yhteistapaamiset, joka koettiin erittäin antoisaksi. Kv-toiminnan suurin onnistuminen puolestaan oli kansainvälisten hankkeiden vakiintuminen osaksi alueen kehittämistä. Kansainvälisten hankkeiden avulla alueille saadaan uutta osaamista ja resursseja.

Yhteistyöverkostot ja uudet avaukset

Norsu toimii osana laajaa ja monialaista verkostojen kenttää. Meidät koetaan neutraalina ja yhdistävänä toimijana omalla alueellamme ja olemme mukana asiantuntijana myös monissa maakunnallisissa, valtakunnallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa. Verkostotyön tavoitteena on viedä eteenpäin strategiamme tavoitteita sekä tuoda erityisesti ruohonjuuritason tarpeita näkyväksi.

Norsun kyläkehittäjä jatkoi 2023 Suomet Kylät ry:n hallituksen varajäsenenä ja Pohjois-Pohjanmaan Kylät ry:n hallituksen asiantuntijajäsenenä sekä valtakunnallisen Kyläkoutsiverkoston asiantuntijana. Hailuodon osalta jatkoimme uudessa saaristoverkostossa ”Habitability - elinvoimaiset ja kestävästi asutut saaristo- ja vesistöalueet”-hankkeen toiminnan jatkuessa. Tarkoituksenamme on olla mukana jalostamassa saaristoalueille suunnattua asuttavuusanalyysiä soveltuvaksi myös syrjäisemmille mantereiden alueille. Tämän teeman osalta olemme tehneet yhteistyötä Päijänne Leaderin ja Savonluotsi Leaderin kanssa. Ilmasto- ja ympäristöverkostojen osalta jatkoimme Vesien ja merenhoidon sekä Perinnebiotooppien hoidon yhteistyöryhmissä. Uutena avauksena lähdimme mukaan Horisontti Eurooppa -ohjelmasta haettavaan hankekokonaisuuteen kumppaniksi. Tavoitteena on edistää alueen vihreää siirtymää ruohonjuuritasolla. Rahoituspäätös hankkeelle on odotettavissa vuoden 2024 aikana.

Kuntien ja Norsun välisenä yhteistyömuotona olemme jatkaneet kuntatiimin tapaamisia. Tapaamisissa on keskusteltu mm. osallistuvasta budjetoinnista ja nykyään se on käytössä kaikissa alueen kunnissa. Syksyllä 2023 ideoimme yhteisiä hankkeita esim. kylämatkailuun. Kuntien edustajia on mukana myös elinkeinotiimissä ja kutsumme koolle ajoittain kuntien järjestöyhdyshenkilöt.

Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmät ja ELY-keskus kokoontuivat useamman kerran yhteisiin Y&H-pöytä tapaamisiin, joiden yhteydessä käytiin läpi mm. uuden ohjelmakauden ohjeistuksia ja tehtiin yhteisiä tulkintoja asetuksista. Pidimme yhdessä myös useampia hanke- ja yritystuki-infoja vuoden aikana ja kävimme läpi erilaisia ympäristöhankkeiden rahoituskanavia. ELYstä on edustajia mukana Norsun maataloustyöryhmässä, jonka tarkoituksena on antaa hallitukselle kommentteja maatalouden kokeilutukihakemuksiin. Norsun toiminnanjohtaja toimii MYR:n maaseutujaostossa Leader-ryhmien edustajana.

Pohjois-Pohjanmaan Liiton kanssa yhteistyötä tehdään eniten järjestöneuvottelukunnan kautta, jossa Norsun toiminnanjohtaja edustaa Leader-ryhmiä. Järjestöneuvottelukunnan alaisuutteen perustettiin 2023 kuntatyöryhmä, johon kuuluvat Norsun, PPsoten ja 4H-Liiton edustajat. Työryhmän tavoitteena on edistää kuntien järjestöyhteistyötä. Yhteistyötä Liiton kanssa on muutoinkin viime vuosina pyritty lisäämään. 2023 pidettiin kaksi Leadereiden, ELYn ja Liiton yhteistyötapaamista. Norsun toiminnanjohtaja on myös hyvinvointialue Pohteen järjestöyhteistyöryhmässä varajäsenenä.

Maakunnan Leader-ryhmien välistä yhteistyötä on ylläpidetty mm. Nuoriso Leader työntekijöiden säännöllisellä yhteistyöllä ja kaksi kertaa vuodessa pidettävillä yhteistapaamisilla. Vuoden 2023 aikana P-P:n Leader-ryhmät jatkoivat yhteistä verkostoyhteistyötä mm. ProAgrian yritysneuvojen ja ympäristöasiantuntijoiden kanssa sekä OULU26-kulttuuripääkaupunki organisaation kanssa. Syksyllä järjestimme laajemman maakunnallisten hanke- ja kehittäjätoimijoiden yhteistapaamisen, jossa käytiin läpi eri tahojen käynnissä olevia hankkeita ja tulevaisuuden suunnitelmia. Tapaaminen todettiin tarpeelliseksi ja sitä päätettiin jatkaa vuosittain.

Oppilaitosten osalta lähimpänä yhteistyökumppanina on Oulun ammattikorkeakoulu, jonka kanssa toteutettiin yhteistä maakunnallista Vaikuttavuus esiin -hanketta. Yhteistyötä tehdään lisäksi Rastor-instituutin ja PSK:n kanssa. Muutkin oppilaitokset ovat aktivoituneet Nuorten jälki -hankkeen myötä yhteistyötahoina, ja ovat ottaneet mielellään vastaan teematunteja yrittäjyydestä ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksista. Kv-kumppaniverkostoon on kertynyt jo 60 kumppania 28 eri maasta.

Paikallistoimijoiden palkitseminen

Vuosikokouksessa Norsu palkitsi vuoden 2022 maaseudun kehittäjän, tulokkaan, virkahenkilön sekä parhaan Nuoriso Leader-hankkeen. Tunnustukset on jaettu vuodesta 2012 lähtien ja palkinnoilla kannustetaan toimijoita jatkamaan tuoksellista kehittämistyötä.

Maaseudun kehittäjä – Temmeksen kyläyhdistys. Temmeksen kyläyhdistys perustettiin 2013. Aktiiviset toimijat pistivät töpinäksi ja olivat heti mukana monessa tapahtumassa, kunnostivat vanhaa urheilukenttää ja tekivät ensimmäiset avaukset työllistämässä mm. maisemanhoitotöihin. Aktiivinen toiminta huomioitiin Norsun vuoden 2013 Tulokas

tittelillä. Kyläyhdistys sai pian tämän jälkeen Temmeksen Kotiseutuyhdistykseltä lahjoituksena kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Väinölän talon. Ja tästä alkoi uurstus, jotta talo saataisiin yhteiseen käyttöön. Koko rakennus tehtiin käytännössä kokonaan uusiksi. Talkootunteja laskematta ja eri rahoituskanavia hyödyntäen Väinölän avajaisia juhlittiin 2020. Väinölä tarjoaa nyt upeat puitteet tapahtumille ja kokouksille. Tilaa käyttävät ahkerasti oman kylän asukkaat ja yhdistykset kuin kauempaakin tulevat vieraat. Mutta laakereille ei jäädä lepäämään. Yhdistyksen katseissa siintävät jo uudet projektit mm. nuorten harrastustoiminnan parantamiseksi sekä matkailu- ja vapaa-aikapalveluiden kehittämiseksi.

Tulokas – Lyhde ry. Lyhteen juuret ovat Lampinsaaren kyläkoulun lakkauttamisessa 2020. Yhdistys perustettiin kannatusyhdistyksenä turvaamaan kyläkoulun tulevaisuus ja säilyminen yhteisöllisen toiminnan työssijana sekä uuden palvelutoiminnan mahdollistajana. Raahan kaupungin kanssa sovittiin heti kättelyssä yhteistyöstä ja kiinteistön ylläpidosta, sillä aikaa, kun yhdistys etsisi tiloihin yrittäjiä ja toimijoita. Samalla polkaistiin käyntiin tilojen remontointi uutta toimintaa varten. Kahden vuoden sisällä aloittamisesta tiloissa toimii nyt Gunnarin Kartanon palvelu- ja lomakeskus. Kartano tarjoaa leirikeskus- ja majoitustoimintaa, kokous- ja juhlatiloja, erilaisia harrastetiloja sekä ruoka- ja ravintolapalveluita. Toiminnan kärkenä on hyvinvointipalveluiden tarjoaminen kaikenikäisille ja siihen yhdistyksen uudella nimelläkin viitataan (Luodaan yhdessä eväitä elämään). Tulevaisuuden suunnitelmissa siintää niin työllistämistoiminnan kehittäminen, kansainvälisen toiminnan jatkaminen tiimi-leirin innoittamana kuin kokeellisen kaivosmuseon toteuttamisenkin.

Virkahenkilö - Limingan elinvoimapalvelut (erityisesti Teemu Haapala ja Laura Kelhä). Limingan kunta on tehnyt pitkäjänteisesti töitä kehittämisen ja hanketoiminnan parissa. Kunnalla on merkittävä rooli alueen toimijoiden ohjauksessa erilaisten tukimahdollisuuksien pariin ja kunnan panostus asiakkaiden neuvontaan on pantu merkille Norsussa jo vuosien ajan. Limingan elinvoimapalvelujen avulla tehdyt hankehakemukset ovat olleet laadukkaita ja kunta on toteuttanut myös itse monia hankkeita. Yksittäisten toimijoiden neuvonnan lisäksi Limingan Kehitys Oy on hallinnoinut useampia yritysryhmähankkeita ja tämä työ on nykyisellä rahoituskaudella entistäkin tärkeämpää.

Nuoriso Leader –stipendi – NY-yritys Ponipuuhapäivät /Maija Tuomala. 17-vuotias hevosta rakastava Liminkalainen Maija Tuoma perusti NY-yrityksen, joka toteutti kesällä 2022 Ponipuuhapäivät -nimisen tapahtuman. Ponipuuhapäivillä alakoulu- ja päiväkotikäiset lapset saivat kokea ponilla ratsastamisen riemua ja lisäksi pääsivät tutustumaan ponien ja kaniin hoitoon. Lapsille tarjottiin päivän aikana myös lämmin ruoka. Tämän lisäksi päivien aikana oli keppihevostilailuja ja piirtämistä. Maijalle myönnettiin 300 euroa yritystoiminnan käynnistämiseen ja tuolla avustuksella nuorella yrittäjällä oli mahdollisuus maksaa päivien pää tähtien eli ponien vuokra.

3.2. Yhdistys ja sen resurssit

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin 26.4.2023 Lumijoella. Tilintarkastajaksi valittiin HT Ilkka Kiviniemi ja varatilintarkastajaksi HT Anne Karppinen-Salonpää. Yhdistyksen taloushallinnosta vastaa toiminnanjohtaja, jolla on alan koulutus. Yhdistyksen kirjanpidon ja palkanlaskennan tuottaa Aallon Pohjoinen Oy. Yhdistyksen taloudellinen tilanne on hyvä. Hallitukseen kuuluu 15 varsinaista jäsentä ja 6 varajäsentä (liite 3). Uusina hallituksen jäseninä aloitti kahdeksan henkilöä ja hallituksessa on tällä hetkellä neljä alle 29-vuotiasta jäsentä, jotka kuuluvat myös Norsun nuorisotyöryhmään (14 jäsentä). Hallitus kokoontui 2023 viisi kertaa. Hallituksen jäsenet ovat sitoutuneita hallitustyöskentelyyn, mikä näkyy aktiivisena osallistumisena kokouksiin (osallistumisprosentti 92 %) ja aluetuntemuksen esille tuomisena. Hallituksen puheenjohtajana aloitti keväällä Aki Heiskanen ja Esa Saarela siirtyi varapuheenjohtajaksi.

Norsun henkilöstö 2023:

- ✓ Riikka Hautala, toiminnanjohtaja
- ✓ Nina Kurunlahti, kyläkehittäjä
- ✓ Harri Kontio, viestinnän kehittäjä
- ✓ Erja Simuna, kv-koordinaattori
- ✓ Riikka Kylmäoja, nuorisoaktivaattori

Yhdistyksen henkilöstö on eri alojen ammattilaisia. Kaikki työntekijät ovat vakinaisia nuorisoaktivaattoria lukuun ottamatta. Toiminnanjohtajan ja kyläkehittäjän palkka tulee pääasiassa hallintoon ja aktivointiin tarkoitetusta toimintarahasta. Viestinnän kehittäjän, kv-koordinaattorin ja nuorisoaktivaattorin palkka tulee omista strategisista hankkeista tai muun rahoituksen kautta. Kehityskeskusteluiden ilmapiirikartoituksen mukaan Norsu koetaan hyvänä työpaikkana ja työmotivaatio on korkea. Vuoden 2023 aikana Norsussa toimi myös kaksi harjoittelijaa, jotka opiskelivat Maaseudun kehittäjän erikoisammattitutkintoa.

Vuonna 2023 yhdistyksellä oli jäseniä 293, joista henkilöjäseniä 101 ja yhteisöjäseniä (organisaatiot) 192. Jäsenetuna on Yhteisö ja Yritys Leader tukimahdollisuus. Suuri jäsenmäärä ei ole yhdistyksen oma tavoite, koska se ei tuo lisäarvoa toimintaan. Paikalliset toimijat osallistuvat kehittämiseen ja saavat pääosin yhdistykseltä samat palvelut riippumatta heidän jäsenstatuksesta. Nuoriso Leader tuensaajilta poistettiin jäsenyysedellytys vuoden 2023 aikana, koska jäsenyysasia hämmensi monia nuoria.

3.3. Toimintaympäristö ja tulevaisuus

Keskeiset toimintaympäristön muutokset ja tavoitteet vuodelle 2024

Vuosi 2024 pähkinäkuoressa:

- ✓ ohjelmakauden 2023-2027 aktivointi ja rahoitus jatkuvat
- ✓ edellisen ohjelmakauden aikana rahoitettujen hankkeiden toteutus ja neuvonta jatkuvat
- ✓ kv-koordinaattori toiminta jatkuu
- ✓ Nuorten jälki hankkeessa lisätään nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja suunnitellaan jatko-hanketta
- ✓ Jaksamisen jäljillä esiselvityksen perusteella suunnitellaan jatkohanke ja haetaan siihen rahoitusta

Vuoden 2023 keskeisimpiä toimintaympäristön muutoksia olivat talouden taantuma ja suunnitteilla olevat leikkaukset järjestöjen avustuksiin. Yritystukien merkitys yrittäjäpolulle lähtemisen rohkaisijana ja kehittämisen mahdollistajana on entistä suurempi. Yhdistysten osalta eri rahoituksiin suunnitellut leikkaukset tarkoittavat entistä suurempaa kysyntää myös uusilta toimialueilta maaseuturahoitukseen.

2024 uuden ohjelmakauden aktivointi- ja rahoitustyö jatkuu. Maaseuturahoitusta on käytettävissä 2024 noin 950 000 euroa eli eniten vuositasolla koko ohjelmakauden aikana. Aikaisempina vuosina 2014-2022 rahoitetuista hankkeista vaa 40 jatkaa toimintaansa vielä vuoden 2024 ajan. Näiden hankkeiden osalta jatkamme neuvonta- ja seurantatyötä. Vuotta 2024 leimaa vahvasti menneen ohjelmakauden 2014-2022 tulosten ja vaikuttavuuden esille tuominen viestinnällisin keinoin. Leader-ryhmän omat Nuoriso, Yhteisö ja Yritys Leader rahoitukset jatkuvat normaalisti.

Nuorisotyön osalta vuosi 2024 on hyväksi havaittujen toimintamallien juurruttamista osaksi yhteistyöverkoston ja nuorisoaktivaattorin työtä sekä jatkohankkeen tavoitteiden ja tarpeiden kartoittamista. Nuorisotyöryhmän nuoria pyritään aktivoimaan Nuorinorsu-somen sisällön tuottajiksi, mutta myös nuorisoaktivaattorin pariin erilaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Norsun nuoret osallistuvat valtakunnallisiin Nuoriso Leader-päiviin ja yhteistyötä Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien kanssa jatketaan. Nuorisotyöntekijöille suunnataan Norsun toimesta mahdollisuuksia oman osaamisensa kehittämiseen sekä kansainväliseen verkostoitumiseen. Nuorisovaltuustoille järjestetään vaikuttamisteemaisia työpajoja toiminnan kehittämiseksi ja nuorten uusia vaikuttamiskanavia pyritään rakentamaan yhteistyössä kirjastojen ja kyläyhdistysten kanssa.

Alueen toimijoiden kansainvälistymisen tukemiseen tähtäävä kv-koordinointityö jatkuu. Kv-toiminnan tarkoitus on tarjota kansainvälisyyskokemuksia mahdollisimman monelle. Vuoden 2024 aikana toteutamme 2-3 vapaaehtoishanketta sekä haemme rahoitusta uusiin vapaaehtoishankkeisiin. Jo käynnissä olevista monivuotisista Erasmus+ -hankkeista pari jatkuu edelleen ja uusia hankkeita suunnittelemme niin uusien kuin vanhojen kumppanien kanssa. Alueen tilanteen mukaan kartoitamme myös uusien rahoitusohjelmien mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Yhdistystoimijoiden jaksamiseen ja yhdistystoiminnan jatkuvuuden turvaamiseen liittyvää Jaksamisen jäljillä jatkohanketta valmistellaan yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan Sosiaali- ja terveysturvayhdistyksen kanssa. Hankkeen päätavoitteiksi on kiteytynyt kunta-yhdistys kumppanuusmallien kehittäminen pilottikunnissa, yhdistystoimijoiden vertaistuki-verkoston luominen, yhdistyskohtaiset kehittämistoimet ja toimijoiden hyvinvoinnin edistäminen. Hankkeelle haetaan maaseuturahoitusta suoraan ELYstä ja hanke on tarkoitus käynnistää syksyn 2024 aikana.

Liite 1. Norsun strategian 2023-2027 toteutumista arvioiva mittaristo. Osaan mittareita tulokset päivitetään rahoituspää-
töksen yhteydessä ja osaan hankkeen loppumaksatusten yhteydessä.

Taso	Mittarit ja tavoite	Vuosi 2023	Kumulatiivinen 2023-2027
Strategian yhteiset mittarit	<ul style="list-style-type: none"> - Rahoituksesta Uudistuva kotiseutu painopisteeseen 45 % - Kehittyvä matkailu painopisteeseen 20 % - Palveleva yrittäjyys painopisteeseen 20 % - Osallistuvat nuoret painopisteeseen 15 % - Uudet tuotteet ja palvelut 150 kpl - Talkootyötunnit 23.000 tuntia - Tuetut yritykset 80 kpl - Uudet työpaikat 50 kpl 	75 % 2 % 8 % 15 % 0 kpl 0 h 11 kpl 0 kpl	75 % 3 % 8 % 15 % 0 kpl 0 h 11 kpl 0 kpl
Uudistuva koti-seutu	<ul style="list-style-type: none"> - Älykkäät kylät (strategioiden) hankkeiden määrä 3 kpl - Tuetut monipalvelukeskukset 3 kpl - Uudet harrastus- ja kohtaamispaikat 10 kpl - Uudet kulttuuripalvelut 3 kpl - Osallisuusmittari: alueen yhdistyksistä on ollut toiminnassa mukana 30 % (tarkastelu 2025 ja 2027) - Yhdistystoimijoiden jaksaminen on lisääntynyt - Yhteisö Leader hankkeet 50 kpl 	0 kpl 0 kpl 1 kpl 0 kpl 29 kpl	0 kpl 0 kpl 1 kpl 0 kpl ei vielä tietoja laadullinen mittari 29 kpl
Kehittyvä matkailu	<ul style="list-style-type: none"> - Uudet matkailukohteet ja -palvelut 20 kpl - Kehitetyt luontomatkailukohteet 5 kpl - Uusien vuodepaikkojen määrä 20 kpl - Uudet matkailutoimijat 5 kpl - Uudet tapahtumat 8 kpl 	1 kpl 0 kpl 0 kpl 2 kpl 0 kpl	1 kpl 0 kpl 0 kpl 2 kpl 0 kpl
Palveleva yrittäjyys	<ul style="list-style-type: none"> - Uudet yritykset 30 kpl - Yrittäjäkokeilujen määrä 10 kpl - Liikevaihdon kasvu 35 % (tarkastelu 2025 ja 2027) - Biotalousalan kohdistuvat yritystuet 10 kpl - Alueen yrityskanta 3100 kpl (tarkastelu 2025 ja 2027) - Rahoitus lisää yritysmotivaatiota 95 % - Yritys Leader hankkeet 100 kpl 	7 kpl 1 kpl 2 kpl 33 kpl	7 kpl 1 kpl 2 kpl ei vielä tietoja ei vielä tietoja ei vielä tietoja 33 kpl
Osallistuvat nuoret	<ul style="list-style-type: none"> - Nuorisotyöryhmässä mukana olevat nuoret 14 kpl - Nuoriin kohdistuvien hankkeiden (MSR) määrä 8 kpl - Aktivointitilaisuudet nuorille yrittäjille 35 kpl - Nuoriso Leader hankkeet nuorten ryhmille 15 kpl - Nuoriso Leader hankkeet nuorille yrittäjille 80 kpl - Maaseuturahoituksen yritystuet alle 30 v yrittäjille 10 kpl 	16 kpl 2 kpl 16 kpl 9 kpl 15 kpl 2 kpl	16 kpl 2 kpl 16 kpl 9 kpl 15 kpl 2 kpl
Vihreä kehitys	<ul style="list-style-type: none"> - Ympäristö- ja ilmastotoimien määrä 12 kpl - Rahoitetuista (MSR) hankkeista teemaa toteuttaa 20 % 	3 kpl	3 kpl 14 %
Kumppanuus	<ul style="list-style-type: none"> - Yritysryhmähankkeiden määrä 4 kpl - Muiden elinkeinollisten yhteistyöhankkeiden määrä 3 kpl - Yhdistysten yhteisten hankkeiden määrä 3 kpl - Rahoitetuista (MSR) hankkeista teemaa toteuttaa 20 % 	0 kpl 0 kpl 1 kpl	0 kpl 0 kpl 1 kpl 14 %
Kansainvälisyys	<ul style="list-style-type: none"> - Kv-nuorisohankkeet 5 kpl - Yhdistysten kv-hankkeet 5 kpl - Strategiset kv-hankkeet 2 kpl - Rahoitetuista (MSR) hankkeista teemaa toteuttaa 10 % 	5 kpl 0 kpl 0 kpl	5 kpl 0 kpl 0 kpl 5 %
Kokeilut	<ul style="list-style-type: none"> - Maatalouden kokeilutuet 5 kpl 	0 kpl	0 kpl

	<ul style="list-style-type: none"> - Muut uusia kokeiluja sisältävät hankkeet 10 kpl - Rahoitetuista (MSR) hankkeista teemaa toteuttaa 15 % 	6 kpl	6 kpl 18 %
Norsun sisäisen toiminnan mittarit	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakaspalvelun laatu 9 (asteikolla 4-10) - Uusien hakijoiden osuus (MSR) 50 % - Aktivointi-/tiedotustilaisuudet 200 kpl - Edellisiin osallistuneet 2.000 henkilöä - Uudenlaisen toiminnan kehittäminen - Työtyytyväisyys 5 (asteikolla 1-6) 	<ul style="list-style-type: none"> 86 % 86 kpl 1 270 hlöä 5,44 	<ul style="list-style-type: none"> ei vielä tietoja 86 % 86 kpl 1 270 hlöä laadullinen mittari 5,44

Liite 2. Norsun kehittämissuunnitelman 2014-2022 toteutumista arvioiva mittaristo. Osaan mittareita tulokset päivitetään rahoituspäätöksen yhteydessä ja osaan hankkeen loppumaksatusten yhteydessä.

Taso	Mittarit ja tavoite	Vuosi 2023 vanhan strategian osalta	Kumulatiivinen 2014-2022
Kehittämissuunnitelman yhteiset mittarit	<ul style="list-style-type: none"> - rahoitettavia hankkeita 240 kpl - joista yrityshankkeita 170 kpl - elämänlaadullisia hankkeita 70 kpl - uusia työpaikkoja 80 kpl - talkootyö 17 htv (32 895 talkootyötuntia) - Leader-ryhmän järjestämät tiedotus- ja aktivointi tilaisuudet 30 kpl - Leader-ryhmän toimittamat lehdet/esitteet/jäsentiedotteet 10 kpl - Leader-ryhmän jäsenmäärä 250 kpl - muille rahoittajille ohjatut/valmistellut hankkeet 10 kpl - uudet hakijat 60 % - face to face asiakaskontaktit 350 kpl - Yhteisö Leader -hankkeet 100 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> 0 kpl 0 kpl 0 kpl 20 kpl 3 485 talkootuntia 0 kpl 0 kpl 0 kpl 0 kpl 0 % 0 kpl 0 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> 208 kpl 111 kpl 97 kpl 98 kpl 43 038 talkootuntia 185 kpl 22 kpl 272 kpl 10 kpl 60 % 313 kpl 222 kpl
Hyvä elämä -teema	<ul style="list-style-type: none"> - uusien palveluiden määrä 50 kpl - uudet/päivitettyt kylien kehittämissuunnitelmat 10 kpl - uusia tapahtumia 10 kpl - uudet lähiliikuntapaikat 5 kpl - yhteisöllisyyden lisääntyminen 	<ul style="list-style-type: none"> 40 kpl 3 kpl 1 kpl 3 kpl laadullinen mittari 	<ul style="list-style-type: none"> 198 kpl 22 kpl 22 kpl 8 kpl laadullinen mittari
Elinvoima -teema	<ul style="list-style-type: none"> - uusia yrityksiä 39 kpl - säilytettyjä työpaikkoja 140 kpl - uudet matkailukohteet 2 kpl - rannikon vetovoimaisuuden vahvistuminen 	<ul style="list-style-type: none"> 5 kpl 28 kpl 1 kpl laadullinen mittari 	<ul style="list-style-type: none"> 22 kpl 170 kpl 5 kpl laadullinen mittari
Ympäristö -teema	<ul style="list-style-type: none"> - uusia energiaratkaisuja tuottavat hankkeet 2 kpl - kylämaisemaa kohentavat hankkeet 20 kpl - ympäristöarvostuksen kohoaminen 	<ul style="list-style-type: none"> 0 kpl 0 kpl laadullinen mittari 	<ul style="list-style-type: none"> 9 kpl 13 kpl laadullinen mittari
Nuoret -teema	<ul style="list-style-type: none"> - Nuoriso Leader -hankkeet 40 kpl - nuoriin kohdistuvat hankkeet (kohderyhmänä tai toteuttajana nuoret) 7 kpl - osallisuuden kokemuksen vahvistuminen 	<ul style="list-style-type: none"> 0 kpl 0 kpl laadullinen mittari 	<ul style="list-style-type: none"> 169 kpl 14 kpl laadullinen mittari
Luova ja kokeileva -läpäisyperiaate	<ul style="list-style-type: none"> - kokeiluraha -hankkeita 5 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> 0 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> 10 kpl
Verkostomainen toiminta -läpäisyperiaate	<ul style="list-style-type: none"> - kylien yhteiset hankkeet 2 kpl - yhteistyö -toimenpiteen mukaiset hankkeet 5 kpl - yrittäjien verkostoitumistilaisuuksia 7 kpl - verkostot, joissa Norsu mukana 15 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> 0 kpl 0 kpl 0 kpl 0 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> 4 kpl 10 kpl 9 kpl 31 kpl
Pohjoinen ulottuvuus -läpäisyperiaate	<ul style="list-style-type: none"> - kv-koulutuksia/tapahtumia/tilaisuuksia 7 kpl - kv-hankkeet 2 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> 0 kpl 0 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> 43 kpl 13 kpl
Yhdistyksen sisäisen toiminnan mittarit	<ul style="list-style-type: none"> - työtyytyväisyys 5 (asteikolla 1-6) - omat strategiset hankkeet 5 kpl (sisältää myös teema-hankkeet) 	<ul style="list-style-type: none"> 0 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> 5,5 15 kpl

Liite 3. Nouseva Rannikkoseutu ry:n hallituksen jäsenet ja varajäsenet vuonna 2023.

Julkisen tahon edustajat	
varsinainen	vara
Kirsi Kivioja, Siikajoki	Jussi Kemilä, Raahe
Hanna-Leena Korhonen, Liminka	Pertti Severinkangas, Siikajoki
Saara Mustakallio, Pyhäjoki	
Juho Pakaslahti, Liminka	
Elsi Ylikulju, Raahe	
Yhdistysten ja yrittäjien edustajat	
varsinainen	vara
Eero Anttila, Tyrnävä (nuorisojäsen)	Piia Vähäsalo, Raahe
Aki Heiskanen, Hailuoto (pj)	Saija Fingerroos, Siikajoki (nuorisojäsen)
Pia Hentunen, Tyrnävä	
Merja Junnila, Raahe	
Päivi Kennilä, Liminka	
Yksityishenkilöt	
varsinainen	vara
Jaakko Jurvelin, Tyrnävä (nuorisojäsen)	Juho Rantapelkonen, Liminka
Salla Mertala, Lumijoki	Aarne Salo, Raahe (nuorisojäsen)
Esa Saarela, Tyrnävä (varapj)	
Eila Skarped, Siikajoki	
Anne Vanhatalo, Raahe	